

Tematikus összeállítás

A TÖRTÉNETI GENETIKA TÖRTÉNETI RELEVÁNCIÁJÁRÓL ON HISTORICAL RELEVANCE OF ARCHAEOGENETICS

VENDÉGSZERKESZTŐ: BÁLINT CSANÁD

ELŐSZÓ

INTRODUCTION

Bálint Csanád

az MTA rendes tagja, kutatóprofesszor, MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont Régészeti Intézet
balint.csanad@btk.mta.hu

A genetika egyike a legdinamikusabban fejlődő diszciplínáknak: a *Human Genom Project*et a meghirdetésekor (1985) még hitetlenkedve fogadták, majd tizenhat év alatt – hárommilliárd dollár ráfordítással – elkészült a *Homo sapiens* teljes genetikai térképe, ami addig elképzelhetetlen távlatokat nyitott meg (például személyre szabott orvosi kezelés lehetősége). Ugyanilyen gyors fejlődésen ment keresztül a történeti genetika is. A Luigi L. Cavalli-Sforza és szerzőtársai által írt, rövid idő alatt ismertté vált monográfia (1994) világszerte több tudomány számára volt gondolatébresztő. (A nyelvek és gének összefüggéséről írt könyve [Cavalli-Sforza, 2001, 2002] a nyelvészek részéről azonnal sok kritikát kapott [Bateman et al., 1990; Honti, 2004].) Azóta nem is vállalkoztak hasonló összefoglalásra, valószínűleg, mert annak írása már nem tudna lépést tartani az adatok napi gyarapodásával: szenzációs leletek íratják át folyamatosan a korábbi tudásunkat. Ez a kutatási helyzet és a társadalomban itthon is sokfelé tapasztalható érdeklődés indokolhatja, hogy még egy évtized sem múlt el, s a *Magyar Tudomány* újból egy nagyobb tematikus blokkot szentel a történeti genetikának. Ez az előzőtől, az elsősorban magyar őstörténeti szempontú tárgyalástól eltérően nemcsak a multidiszciplináris föllépésével, de a módszertani vonatkozások fölvetésével is különbözik. Azt szeretné megláttatni, hogy a durván leegyszerűsített: „megmértük – annyi – tehát” típusú szemlélet mellett a történeti genetika számára milyen létfontosságú a történettudomány módszereivel való megismerkedés. Amint az a ré-

gészek, történészek és a történeti állattan, történeti növénytan, környezettörténet stb. művelői között már régen kialakult, legyen úgy a múltra a genetika módszereivel tekintőkkel is. E folyóirat számban régészek és történész mellett nemcsak nyelvész és tudományfilozófus, hanem humánbiológus és (látszatra távolabbról) etológus is részt vesz annak tárgyalásában, hogy melyek a történeti genetika történeti interpretációiban rejlő lehetőségek és korlátok.¹

IRODALOM

- Bálint Cs. (szerk.) (2008): Genetika és (magyar) őstörténet: a közös kutatás kezdeténél. *Magyar Tudomány*, 169, 10, 1166–1219. <http://www.matud.iif.hu/2008-10.pdf>
- Bateman, R. M. – Goddard, I. – O’Grady, R. et al. (1990): The Feasibility of Reconciling Human Phylogeny and the History of Language. *Current Anthropology*, 31, 1, 1–24.
- Cavalli-Sforza, L. L. (2001): *Genes, Peoples and Languages*. University of California Press
- Cavalli-Sforza, L. L. (2002): *Genetikai átjáró – különbözőségünk története*. (ford. Tábori Z.) (HVG Könyvek) Budapest: HVG Kiadó
- Cavalli-Sforza, L. L. – Menozzi, P. – Piazza, A. (1994): *The History and Geography of Human Genes*. Princeton: Princeton University Press
- Honti L. (2004): Mítoszok a magyar nyelv eredete körül. *Nyelvtudományi Közlemények*, 101, 137–151. http://real-j.mtak.hu/2773/1/NyelvtudomanyiKozlemenyek_101.pdf

¹ Köszönetet mondok Szécsényi-Nagy Annának, Mende Balázs Gusztávnak és Oross Krisztiánnak (MTA BTK Régészeti Intézet) a velük folytatott beszélgetésekért!